

עין משפט
גזר מצוה

יג:

ר"ן

כל כנויי פרק ראשון נדרים

רש"י

מסורת הש"ם

(א) [נעיל יא. שבעות לו.],
(ב) לקמן טו. [שבעות כה. תוספתא פ"א.],
(ג) [נעיל יא. שבעות לו.],
(ד) [נעיל יא. שבעות לו.],
(ה) [דף טו.],
(ו) [דף י"ב ד"ה בעיקרו ודכ"ה בחלתו],
(ז) [שמה רש"י].

הגהות הב"ח

(א) מתני' ס"א כטרופות שקליס' כרמשים: כרמשים: (ב) רש"י ד"ה לא קשיא וכו' ורבי מאיר היא וכו' חיי הס"ד ואח"כ מ"ה קתני לקרבן בו' לא קרבן: (ג) ד"ה דיקא נמי מתניתין דיאמר פי קאמר:

פירוש הרא"ש

שהנדרים חלין על רבד מצוה ברבר הרשות. פירוש נעזר על דבר מזה מה שאין קן בשבעות ולקמן צ"כ שני מפרש"א מפיר: משא"כ בנדרים שהעור מולה האיסור בתוך הדבר שאין זו ממש אף יכול להסיר עליו ודיבור והילוך דבר שאין זו ממש הוא: באומר יאמר פי לדיבורי בו'. ויש ממשות באכרים לאסון עליו:

הדרן עלך כל כנויי

ואלו מותרין חולין שאובל יך. מילתא דפשיטא היא ונגמ' מפרש אמאי קתני לה: בעודות לבובים. היו נוקצין הצמחה ממיס כנגד הלז ומוליאין הלז ומקריבין אותו לנעזות כוכבים ומקריבות עבודת כוכבים אסורה בהנאה: בהלת אהרן. שהיה ראשון לכהנים ולא היה דבר הגדור כדפרשיית לטיל צפ"ק: דה"י את עלי באיבא. לאו דבר המדור הוא ואעפ"כ החמירו חכמים עליו כעוד במורה לעט הארץ כדמפרש בגמ' ועוד הממירו עליו לפתוח לו פתח ממקום אחר לנפק לו פתח וטעם לחטמו שאילו היה יודע שכן הוא לא היה נודר ולא סגי בכדו תחית או לנך ערך וכל זה שלא יקל ראשו לך ולא ירגיל לאסור אשתו עליו: גמ' שבעא דאמר חולין בו'. לגופיה לא אלטריך אלא לדיוקא אלא: אי רבי מאיר הא לית ליה סבילא לאו בו'. היכא דאמר לחולין כפתח ולא אמר לא חולין: ואלא ר' יהודה היינו רישא. כפרקין דלעיל דמתן לחולין שאובל יך אסור:

לא קשיא. ממתניתין דאמר הקרבן דהיינו קרבן שאוכל לך (ט) רבי מאיר היא דלא שאני ליה צין אמר הקרבן לכרבן וצריימא דאמר הא קרבן דמשמע חיי: **לא קרבן לא אוכל לך**.

אבל שאוכל לך הוי קרבן להכי אוסר רבי מאיר. ואית דאמרי הכי משמע לקרבן צשציל קרבן לא אוכל לך שאס אוכל לך יהא אסור עלי קרבן: ומקשינן **והא לית ליה לרבי מאיר וכו': ברתני' קונס פי מדבר עמד**. מה שאני מדבר עמך אסור עלי קרבן או שאמר קונס ידי עושה עמך או קונס רגלי מהלכת עמך אסור לדבר עמו ולהלך עמו ולעשות עמו מלאכה: **גמ' חלין על המזה כנרשות**. שאס אמר קונס שאני עושה סוכה או קונס שאני מניח מפלין חל עליו הגדר ואס עשה קס ליה צבל יחל: **מה שאין קן בשבעות**.

שאין נשבעין לנצל את המנות דמושבע ועומד מהר סיני הוא לקיימן ולהכי לא חלה שבעה עליה דאין שבעה חלה על שבעה: **מה שאין קן בנדרים**. דאין חלין על דבר שאין זו ממש כגון דיבור שאין זו ממש ואמאי קתני אסור: **באומר יאסר פי לדיבורי**. כלומר פי יאסר לאתו דיבור שאני מדבר עמך והפה שנאסר יש זו ממש ודאי ודיס למעשה דייהס שאיני עושה עמך ורגלי להילוך שלא אהלך עמך: **דיקא נמי**. מתני' (ט) דלסר דפי קאמר דקתני קונס פי מדבר עמך ולא קתני שאני מדבר עמך שמע מינה דיאסר פי קאמר והיינו דבר שיש זו ממש:

הדרן עלך כל כנויי

ואלו מותרין. דלא חשיבי נדר: **האומר חולין שאני אוכל לך**

או **ככשר חזיר שאוכל לך** או **עבודת כוכבים כו'**: **כחלת אהרן** ו**כפרומתו מותר**. לאכול עמו. דכל הני לאו דבר הגדור הן אלא דבר האסור מיתמילא מיתסרי בלא נדר ואין נודרים צדק האסור: **גמ' אי רבי מאיר** והא **לית ליה מכלל לאו אהה שומע הן**. והיכא דאמר לחולין לא אמרינן דמשמע אלא לקרבן דהיינו הן מכלל לאו: אלא

רשמנא עליהו. וטעמנא דכולהו הני דאין מתפסיין בהן משום דבעינן שיתפס צדצר הגדור ולא צדצר האסור כדאיתא בגמרא [דף יד.]. **הרי זה מותר**. ואפילו עם הארץ שגדר בהם אין לרץ פתח אלא מותר מאליו. ולהכי אע"ג דפתח ותנא ואלו מותרין הדר ותנא הרי זה מותר משום דקא בעי למיתנא האומר לאשתו הרי את עלי כאימא דלרץ פתח בעם הארץ וכדאיתא בגמרא [שם] ואי לא הדר ותנא הרי זה מותר לא ידענא הרי את עלי כתיבתא דרשא כלומר שהן מותרין בלא פתח אהי מינייהו קאי אי אכולהו אי אתרתי מינייהו: **האומר לאשמו וכו'**. האי דנקיט הרי את עלי כאימא ה"ה נמי צמתפסין צשר איסורי הנאה כעבודת כוכבים וערלה וכלאי הכרס וצבריימא נמי תניא בגמרא [שם] הרי את עלי ככשר אימא ככשר אחותי כערלה ככלאי הכרס אלא האי דנקט כאימא חדא דאית ציה תרתי אשמעינן חדא דאף על גב דמתפסין צדצר האסור בעם הארץ מדרבצן לרץ פתח אשמעינן תו דלרץ שהיא ממקוס אחר אבל אין פותחין לו בצבוד אמו כלומר אילו היית יודע שלא יהא צבוד לאתך צכך לא היית נודר דלא תימא נהי דאין פותחין לו לחדס בצבוד אציו ואמו ה"מ צנדרים דאורייתא אבל האי דליתיה אלא מדרבצן פותחים קא משמע לן דלא. הרשב"א ז"ל. ודוקא צמדרי אשתו ומתפסין צדצר האסור לרץ פתח מפני שדרכו לאסור את אשתו מתוך הקפדה ואי שרית ליה בלא פתח כי מתפסין צדצר האסור אחי למישרי נמי אפילו מתפסין צדצר הגדור אבל שחר נדרים מתוך שאין מנייין כל כך לא גזרו בהן ואין לרציין שאלה והיינו דנדרים דרשא דמתניתין מותרין לגמרי כדאיתא בגמרא [שם]: **גמ' טעמא דאמר חולין שאוכל לך וכו'**. דודאי כי תנא חולין לאו לגופיה אלטריך דהא פשיטא דמותר אלא משום דיוקא תנא ליה לאשמעינן הא לחולין אסור: **מני מפניסין אי רבי מאיר וכו'** אלא

לא קשיא הא דאמר הא קרבן הא דאמר הקרבן. כלומר דכי אמר הקרבן האי להוי קרבן קאמר: **ברתני' האומר להצירו קונס פי מדבר עמד וכו'**. צגמרא מפרש לה: **גמ' שהנדרים חלים על דבר מזה**. צפ"צ [לקמן דף טו]: מוכחין לה מקרא: **שהשבעות חלות על**

"לא קשיא הא דאמר הא קרבן והא דאמר הקרבן מאי טעמא חיי קרבן קאמר קתני לקרבן לא אוכל לך רבי מאיר אוסר ^(ב) והא לית ליה לרבי מאיר מכלל לאו אתה שומע הן אמר רבי אבא נעשה כאומר לקרבן היא לפיכך לא אוכל לך: **ברתני' יהאומר לחבירו קונס פי מדבר עמך ידי עושה עמך רגלי מהלכת עמך אסור: גמ' ורמיניהו חומר ב**שבעות מבנדר^(ג) ובנדרים מבשבעו^(ד) חומר בנדרים ^(ה)שהנדרים חלין על המצוה כבשרשות ^(ו)מה שאין כן בשבעות וחומר בשבעות ^(ז)שהשבעות חלות על דבר שיש בו ממש ^(ח)ושאין בו ממש ^(ט)מה שאין כן בנדרים אמר רב יהודה ^(י)באומר יאסר פי לדיבורי ^(יא)דוי למעשיהם רגלי להילוכן דיקא נמי דקתני פי מדבר עמך ולא קתני שאני מדבר עמך:

הדרן עלך כל בינויי

ואלו מותרין חולין שאוכל לך כבבשר חזיר

כעבודת כוכבים כעורות לבובין כנבילות (א) וטריפות כשקצים ורמשים (ב) כחלת אהרן ובתרומתו מותר יהאומר לאשתו הרי את עלי כאימא פותחין לו פתח ממקום אחר שלא יקל ראשו לך: **גמ' טעמא דאמר חולין שאוכל לך** הא אמר לחולין שאוכל לך משמע לא לחולין ליהוי אלא קרבן מני מתניתין אי רבי מאיר ^(ג)הא לית ליה מכלל לאו

עבודת כוכבים אין לה בטלה ותנא נמי שאסורין צאכילה צלצד ויש בהן טומאה כנבילות וטטומאת' תמורה צבעדשה שקליס ורמשים: **כחלת אהרן וכפרומאו**. שאע"פ שחל איסור על ידי קריאת שם לז מרקו דבר הגדור וכמו שכתבתי למעלה^(א) [שאע"פ] שהוא אסור לזה ונותר לזה לא מחמת נדרו הוא שהרי כשהפרישן לא פירש אלא ודאי מאי דאסירי לורים מחמת איסורא הוא דרמא רשמנא עליהו. וטעמנא דכולהו הני דאין מתפסיין בהן משום דבעינן שיתפסין צדצר הגדור ולא צדצר האסור כדאיתא בגמרא [דף יד.]. **הרי זה מותר**. ואפילו עם הארץ שגדר בהם אין לרץ פתח אלא מותר מאליו. ולהכי אע"ג דפתח ותנא ואלו מותרין הדר ותנא הרי זה מותר משום דקא בעי למיתנא האומר לאשתו הרי את עלי כאימא דלרץ פתח בעם הארץ וכדאיתא בגמרא [שם] ואי לא הדר ותנא הרי זה מותר לא ידענא הרי את עלי כאימא ה"ה נמי צמתפסין צשר איסורי הנאה כעבודת כוכבים וערלה וכלאי הכרס וצבריימא נמי תניא בגמרא [שם] הרי את עלי ככשר אימא ככשר אחותי כערלה ככלאי הכרס אלא האי דנקט כאימא חדא דאית ציה תרתי אשמעינן חדא דאף על גב דמתפסין צדצר האסור בעם הארץ מדרבצן לרץ פתח אשמעינן תו דלרץ שהיא ממקוס אחר אבל אין פותחין לו בצבוד אמו כלומר אילו היית יודע שלא יהא צבוד לאתך צכך לא היית נודר דלא תימא נהי דאין פותחין לו לחדס בצבוד אציו ואמו ה"מ צנדרים דאורייתא אבל האי דליתיה אלא מדרבצן פותחים קא משמע לן דלא. הרשב"א ז"ל. ודוקא צמדרי אשתו ומתפסין צדצר האסור לרץ פתח מפני שדרכו לאסור את אשתו מתוך הקפדה ואי שרית ליה בלא פתח כי מתפסין צדצר האסור אחי למישרי נמי אפילו מתפסין צדצר הגדור אבל שחר נדרים מתוך שאין מנייין כל כך לא גזרו בהן ואין לרציין שאלה והיינו דנדרים דרשא דמתניתין מותרין לגמרי כדאיתא בגמרא [שם]: **גמ' טעמא דאמר חולין שאוכל לך וכו'**. דודאי כי תנא חולין לאו לגופיה אלטריך דהא פשיטא דמותר אלא משום דיוקא תנא ליה לאשמעינן הא לחולין אסור: **מני מפניסין אי רבי מאיר וכו'** אלא

תוספות

מ"מ מיתסר מטעם מכלל לאו וכו' לרבנן דאית להו מכלל וכו' וא"כ אמאי קתני רבי מאיר אוסר הא לרבנן נמי מיתסר בשלמא לפר"י דגרס לקרבן כחפך וליכא למימר מכלל לאו וכו' לך ליתא למיכר כ"א מטעם לקרבן יהא לפיכך מותר לרבנן דלית להו סכרל דלקרבן יהא אבל לפר"ת קשה כדפרשיית וי"ל דאה"י דאסור גס לבנן ולינבוח נקט ר"מ אוסר דאע"ג דרבי מאיר לית ליה מכלל וכו' מ"מ אוסר מטעם דלקרבן יהא וכו': באומר יאמר פי לדיבורי. מימה אמאי לא משני לה דאף כי אין זו ממש ואין נדרים חלים מדאורייתא מ"מ מיתסר מדרבצן כדמסקי רבינא לקמן פ"ב ואיסור דמתניתין מדרבצן קאמר וי"ל דמתוך ליה האמת דמתניתין מוכחא דמיירי בהכי שאמר יאסר פי לדיבורי כדמסקי דיקא נמי דקתני כו': יד' לעישריהם. וא"ת מיפוק ליה דמעשה ידים גופיה כי זו ממש כדמוכח ככתובות (דף עג.) דלאס אמר קונס מעשה ידי דמילל לר"מ דאמר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם וי"ל דאה"י ואגב איך נקט הך שניטא סטולבו ועוד דאיכא מעשה ידים שאין בהן ממש כגון שלא אמן לפני בקרו תבן:

הדרן עלך כל כנויי נדרים

ואלו מותרין. הרי עלי: גמ' שבעא דאמר חולין שאובל הא לחולין שאובל לך וכו'. דס"ד לדיוקא אלטריך למידק מיניה לחולין מין דלגופיה לא אלטריך:

ר"ן

בב ב מיי פ"ג מהל'

נדרים הל' יט וע"ש

צ"מ:

בב ב מיי פ"ג מהל'

נדרים הל' יא סגמ

לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי'

ריג ע"י א:

בב ג מיי שם הל'

[א ו-ו] וסגמ שם

טוש"ע יו"ד סי' רטו ע"י

א:

ע ד מיי שם הל' [א]

ז ופ"ה מהל' שבעות

הל' טו סגמ שם טוש"ע

יו"ד סי' רלט ע"י ד:

עא ד מיי פ"א מהל'

שבעות הל' ז ופ"ה

הל' כ ופ"ה מהל' נדרים

הלי"א טוש"ע שם סעי'

ג:

עב ד מיי פ"ג מהל'

נדרים הל' [ן] יא

סגמ שם טוש"ע יו"ד סי'

ריג ע"י א:

א ד מיי פ"א מהל'

נדרים הל' כ סגמ

שם:

ב ט מיי שם הלכה ה

סגמ שם טוש"ע שם

סי' רה ע"י א:

ג י מיי שם הלי"א:

ד כ מיי שם הל' ל

ופ"כ שם הל' יג סגמ

שם טוש"ע שם סי' רה

ע"י א:

בו א מיי פ"א מהל'

נדרים הל' יט וע"ש

צ"מ:

בב ב מיי פ"ג מהל'

נדרים הל' יא סגמ

לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי'

ריג ע"י א:

בב ג מיי שם הל'

[א ו-ו] וסגמ שם

טוש"ע יו"ד סי' רטו ע"י

א:

ע ד מיי שם הל' [א]

ז ופ"ה מהל' שבעות

הל' טו סגמ שם טוש"ע

יו"ד סי' רלט ע"י ד:

עא ד מיי פ"א מהל'

שבעות הל' ז ופ"ה

הל' כ ופ"ה מהל' נדרים

הלי"א טוש"ע שם סעי'

ג:

עב ד מיי פ"ג מהל'

נדרים הל' [ן] יא

סגמ שם טוש"ע יו"ד סי'

ריג ע"י א:

א ד מיי פ"א מהל'

נדרים הל' כ סגמ

שם:

ב ט מיי שם הלכה ה

סגמ שם טוש"ע שם

סי' רה ע"י א:

ג י מיי שם הלי"א:

ד כ מיי שם הל' ל

ופ"כ שם הל' יג סגמ

שם טוש"ע שם סי' רה

ע"י א:

בו א מיי פ"א מהל'

נדרים הל' יט וע"ש

צ"מ:

בב ב מיי פ"ג מהל'

נדרים הל' יא סגמ

לאוין רמב טוש"ע יו"ד סי'

ריג ע"י א:

בב ג מיי שם הל'

[א ו-ו] וסגמ שם

טוש"ע יו"ד סי' רטו ע"י

א:

ע ד מיי שם הל' [א]

ז ופ"ה מהל' שבעות

הל' טו סגמ שם טוש"ע

יו"ד סי' רלט ע"י ד:

עא ד מיי פ"א מהל'

שבעות הל' ז ופ"ה

הל' כ ופ"ה מהל' נדרים

הלי"א טוש"ע שם סעי'

ג:

עב ד מיי פ"ג מהל'

נדרים הל' [ן] יא

סגמ שם טוש"ע יו"ד סי'

ריג ע"י א:

א ד מיי פ"א מהל'

נדרים הל' כ סגמ

שם:

ב ט מיי שם הלכה ה

סגמ שם טוש"ע שם

סי' רה ע"י א:

ג י מיי שם הלי"א:

ד כ מיי שם הל' ל

ופ"כ שם הל' יג סגמ

שם טוש"ע שם סי' רה

ע"י א: